

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
**INNOVACIÓ DOCENT I
INICIACIÓ A LA INVESTIGACIÓ
EDUCATIVA EN EDUCACIÓ
FÍSICA**

Coordinació: CASTAÑER BALCELLS, MARTA

Any acadèmic 2018-19

Informació general de l'assignatura

Denominació	INNOVACIÓ DOCENT I INICIACIÓ A LA INVESTIGACIÓ EDUCATIVA EN EDUCACIÓ FÍSICA		
Codi	14305		
Semestre d'impartició	ANUAL AVALUACIÓ CONTINUADA		
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter
	Màster Universitari en Formació del Professorat de Secundària i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes (M 2010)	1	OPTATIVA
			Modalitat
			Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	5		
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA	TEORIA
	Nombre de crèdits	1	4
	Nombre de grups	2	2
Coordinació	CASTAÑER BALCELLS, MARTA		
Departament/s	DIDÀCTIQUES ESPECÍFIQUES		
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	50% presencial i 50% treball autònom		
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.		
Idioma/es d'impartició	Català i anglès		
Distribució de crèdits	3 crèdits teòrics de la matèria 1 crèdit teòric-pràctic intermatèria 1 crèdit pràctic		
Horari de tutoria/lloc	Dimecres de 10 a 12 al Laboratori d'Observació de la Motricitat		

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
CAMERINO FOGUET, OLEGUER	ocamerino@inefc.es	2	
CASTAÑER BALCELLS, MARTA	mcastaner@inefc.es	4	
PLANELL VALLVERDÚ, ANA	anna.planell@udl.cat	2	
REVERTER MASIÀ, JOAQUIN	reverter@didesp.udl.cat	2	
RODRÍGUEZ ARREGUÍ, ROSA MARÍA	rrodriguez@inefc.es	0	

Informació complementària de l'assignatura

Hi haurà quatre sessions pràctiques al pavellò per la qual cosa es requereix que l'alumnat porti roba adient per la pràctica.

Objectius acadèmics de l'assignatura

1. Desplegar una mentalitat oberta a les necessitats de innovació i de investigació educativa per realitzar projectes d'innovació docent amb sustentació de cerques de publicacions específiques i indexades.
1. Dissenyar seqüències didàctiques de caire interdisciplinari arran d'aplicar de manera pràctica tècniques de creativitat específiques que integrin conceptes, mètodes i activitats de l'EF amb altres matèries curriculars de l'ensenyament secundari.
1. Analitzar de manera objectiva, mitjançant la metodologia observacional i les vivències narrades, el propi estil comunicatiu verbal i paraverbal (cinèsica; proxèmica; cronèmica i de paralenguatge) en tres situacions de docència d'EF diferenciades.

Competències

Genèriques:

- G1. Treball en equip i en equips interdisciplinaris.
- G2. Comunicació oral i escrita.
- G5. Habilitat de gestió de la informació.
- G3. Capacitat d'anàlisi i de síntesi.
- G10. Respects als drets fonaments d'igualtat entre homes i dones, a la promoció dels Drets Humans i als valors propis de la cultura de la pau i als valors democràtics.
- G11. Utilització de la llengua estrangera.
- G12. Capacitat de dissenyar i gestionar un projecte.

Específiques:

- E22. Saber i aplicar propostes docents innovadores en l'àmbit de l'especialització cursada.
- E23. Analitzar críticament la tasca de la docència, de les bones pràctiques i de l'orientació utilitzant indicadors de la qualitat.
- E24. Identificar els problemes relatius a l'ensenyament i aprenentatge de les matèries de l'especialització i plantejar alternatives i solucions.
- E25. Conèixer i aplicar metodologies i tècniques bàsiques d'investigació i avaluació educatives i ser capaç de dissenyar i desenvolupar projectes d'investigació, innovació i avaluació.

Continguts fonamentals de l'assignatura

Primer bloc: La interdisciplina curricular (IC) i les tècniques creatives: procediments d'innovació educativa

- La interdisciplina curricular i les tècniques creatives: procediment i estratègies per a la innovació en EF
- Eines i estratègies creatives per potenciar plantejaments i accions de interdisciplina curricular entre diverses matèries.
- Disseny de seqüències didàctiques interdisciplinàries com a modularitats per a les Unitats Didàctiques.
- Cerca instruments d'innovació docent i ús de les TIC i les TAC en l'Educació Física a Secundària.

Segon bloc: L'anàlisi de la comunicació docent verbal i paraverbal, factor clau d'innovació educativa

- L'optimització de la comunicació docent, clau dels processos d'ensenyament i aprenentatge.
- El poder de la comunicació paraverbal més enllà de la verbal en l'acció pedagògica. La comunicació cinèsica, la proxèmica, la cronèmica i el paralenguatge.
- Anàlisi de la pròpia comunicació verbal i paraverbal-cinèsica, proxèmica i de paralenguatge- en diferents situacions específiques d'educació física i esportiva.

Tercer bloc: Procediments de cerca de fonts i recursos d'informació en innovació docent

Els procediments de cerca de fonts i recursos d'informació solvents en funció dels indicadors de qualitat i factors d'impacte de les publicacions.

Eixos metodològics de l'assignatura

La metodologia que permet el seguiment d'aquest mòdul respon a:

- En consonància a una pedagogia activa es combinaran sessions teòriques i pràctiques relatives a cadascuna de les tres parts de continguts que aporta el mòdul.
- L'aprenentatge de cerca documental del primer bloc es transversal per ser aplicada als altres dos blocs de continguts.
- Algunes intervencions seran de caire magistral però, sempre combinades amb resolució de problemes i disseny de situacions educatives i diverses implementacions pràctiques (segon bloc de contingut).
- L'alumne de postgrau ha de mostrar capacitat d'autogestió i atenent el seu bagatge previ i el seu desig de millorar com a professional arran de l'autobservació (tercer bloc de continguts)

RESUM DE LES PRINCIPALS ACTIVITATS D'APRENTATGE A REALITZAR DE MANERA AUTÒNOMA I DIRIGIDA	ESTIMACIÓ DE LA DEDICACIÓ EN HORES
Evidència 1. L'autoanàlisi de manera objectiva, mitjançant la metodologia observacional i les vivències narrades, el propi estil comunicatiu verbal i paraverbal (cinèsica; proxèmica; cronèmica i de paralenguatge arran del visionat de tres situacions d'EF diferenciades del propi alumne.	15 h
Evidència 2. Elaboració de la sessió d'interdisciplina curricular i anàlisi de feedbacks amb la posterior elaboració de la seqüència didàctica sencera, d'un mínim de tres sessions.	20 h
Lectura dels articles de suport de l'assignatura.	5 h
Evidència 3. Optativa (*). Pels qui entreguen el treball de lectura crítica i ampliada dels articles.	*10h
TOTAL	40 h /*50 h

Pla de desenvolupament de l'assignatura

HORARI GRUP 2

--

DIMARTS	DIVENDRES
<p>8 GENER 9-13:30 H</p> <p>INNOVACIÓ DOCENT (OC)</p> <p>INTERDISCIPLINA CURR. (MC)</p>	<p>11 GENER 11:30 H. (MC) (OC)</p> <p>2 PRIMERS GRUPS APLIQUEN INTERD. A TOTS AL PAVELLÓ</p>
<p>15 GENER 9-13:30 H (MC) (OC)</p> <p>SEGÜENTS 2 GRUPS APLIQUEN INTERD. A TOTS AL PAVELLÓ</p>	<p>18 GENER 11:30 H. (QR)</p> <p>INDICACIONS TFM</p>
<p>22 GENER (AP)</p> <p>TOTS A L'INSTITUT</p>	<p>25 GENER 11:30 H. (MC) (OC)</p> <p>SEGÜENTS 2 GRUPS APLIQUEN INTERD. A TOTS AL PAVELLÓ</p>
<p>29 GENER 9-13:30 H (MC) (OC)</p> <p>SEGÜENTS 2 GRUPS APLIQUEN INTERD. A TOTS AL PAVELLÓ</p>	<p>1 FEBRER 11:30 H. (MC) (OC)</p> <p>SALA MÀSTERS SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA INTERDISCIPLINA CURRICULAR</p>
	<p>8 FEBRER 11:30 H. (QR)</p> <p>INDICACIONS TFM</p>
	<p>15 FEBRER 11:30 H. (MC) (OC)</p> <p>SALA MÀSTERS CERQUES AL WEB OF SCIENCE</p>

	<p>22 FEBRER 11:30 H. (MC) (OC)</p> <p>SALA MÀSTERS COMUNICACIÓ DOCENT</p>
--	--

DIMECRES 24 ABRIL SALA MASTERS 9 A 13:30 H (MC) (OC)

PRESENTACIÓ SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA INTERDISCIPLINA I FEDBACK

TREBALL D'OBSERVACIÓ DE LA COMUNICACIÓ DOCENT

HORARI GRUP 1

DIJOUS

	DIVENDRES
	<p>11 GENER 9-13:30 H. (MC) (OC)</p> <p>INNOVACIÓ DOCENT (OC)</p> <p>INTERDISCIPLINA CURR. (MC)</p>
	<p>18 GENER NO CLASSE</p>
	<p>25 GENER 9-13:30 H. (MC) (OC)</p> <p>2 PRIMERS GRUPS APLIQUEN INTERD. A TOTS AL PAVELLÓ</p>
	<p>1 FEBRER 9-13:30 H. (MC) (OC)</p> <p>SEGÜENTS 2 GRUPS APLIQUEN INTERD. A TOTS AL PAVELLÓ</p>

	<p>8 FEBRER 9-13:30 H. (AP)</p> <p>TOTS A L'INSTITUT</p>
<p>15 FEBRER 11:30 H. (MC) (OC)</p> <p>14 FEBRER 9- 11:30 H. (MC) (OC)</p> <p>SALA MÀSTERS SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA INTERDISCIPLINA CURRICULAR</p>	<p>15 FEBRER 9-13:30 H. (QR)</p> <p>INDICACIONS TFM</p>
<p>21 FEBRER 9-13:30 H. (MC) (OC)</p> <p>SEGÜENTS 2 GRUPS APLIQUEN INTERD. A TOTS AL PAVELLÓ</p>	<p>22 FEBRER 9-13:30 H. (MC) (OC)</p> <p>SALA MÀSTERS CERQUES AL WEB OF SCIENCE I COMUNICACIÓ DOCENT</p>

DIJOUS 25 ABRIL SALA MASTERS 9 A 13:30 H (MC) (OC)

PRESENTACIÓ SEQÜÈNCIA DIDÀCTICA INTERDISCIPLINA I FEDBACK

TREBALL D'OBSERVACIÓ DE LA COMUNICACIÓ DOCENT

Sistema d'avaluació

Les dues evidències dels blocs 1 i 2 són obligatòries i s'aproven amb 5 punts sobre un màxim de 8 punts i per superar el mòdul cal haver aprovat totes dues evidències.

La tercera evidència és optativa i suma un màxim de 2 punts a la nota aconseguida en les dues evidències dels dos blocs anteriors.

Primer bloc: La interdisciplina curricular (IC), un procediment d'innovació educativa pel discent

Descripció de l'evidència:

Treball de grup. Arran de l'aplicació de manera pràctica les sessions d'interdisciplina curricular durant les sessions del mes de febrer, es presentarà un treball de grup de disseny d'una seqüència didàctica de caire interdisciplinari que integri conceptes, mètodes i activitats de l'EF amb altres matèries curriculars de l'ensenyament secundari.

Competències a avaluar:

E22 Saber i aplicar propostes docents innovadores en l'àmbit de l'especialització cursada.

E24 Identificar els problemes relatius a l'ensenyament i aprenentatge de les matèries de l'especialització i plantejar alternatives i solucions.

E25. Conèixer i aplicar metodologies i tècniques bàsiques d'investigació i avaluació educatives i ser capaç de dissenyar i desenvolupar projectes d'investigació, innovació i avaluació.

G12 - Capacitat de dissenyar i gestionar un projecte.

G1 - Treball en equip i en equips interdisciplinaris.

G11 - Utilització de la llengua estrangera.

Data màxima d'entrega de la segona evidència: (a) cada grup aplicarà la sessió pràctica el dia que s'assigni dels dimarts dels mesos de gener i febrer. (b) L'exposició per grups de la seqüència didàctica sencera s'exposarà el 13 de febrer.

Puntuació 50%

Indicadors: L'estructura de cada sessió pràctica ha de complir els aspectes que el professor explicitarà a classe: temporalitat i lloc d'aplicació; descripció clara dels continguts i objectius a treballar en funció de la ubicació que la sessió té dins del conjunt de la seqüència didàctica; activitats adequades al nivell de coneixements dels participants i que mostrin una elaboració interdisciplinària i no juxtaposada de continguts. Al final de la sessió es fa una posada en comú dels punts forts i febles de la sessió que els conductors de la sessió recolliran a mode d'informe i presentaran com un punt de en l'exposició de la seqüència didàctica de la segona evidència.

Exposició per grups de la seqüència didàctica interdisciplinària en exposició de 15' amb un power point o similars pautat a 10 de diapositives que inclouran: títol adient al treball interdisciplinari; introducció amb els apartats de descripció i justificació; taules de relació entre els continguts, les competències i els objectius; possibles relacions amb un PEC i un Projecte pedagògic d'equip que ja s'haurà assignat en l'inici d'aquest bloc; orientacions per a la intervenció pedagògica; desenvolupament de les sessions amb l'estructura que es detallarà; ítems d'avaluació vinculats i annexos.

Recuperació: Es demana la mateixa evidència.

Data màxima d'entrega: 22 de febrer (la setmana després d'haver finalitzat les classes del mòdul d'innovació)

Segon bloc: Anàlisi de la comunicació docent verbal i paraverbal, un procediment d'innovació pel docent

Descripció de l'evidència:

Treball individual. Analitzar de manera objectiva, mitjançant la metodologia observacional i les vivències narrades, el propi estil comunicatiu verbal i paraverbal (cinèsica; proxèmica; cronèmica i de paralenguatge **en tres situacions d'EF diferenciades** segons el model de fitxa d'anàlisi que es podrà descarregar de l'apartat recursos del campus virtual.

Competències a avaluar:

E25 - Conèixer i aplicar metodologies i tècniques bàsiques d'investigació i avaluació educatives i ser capaç de dissenyar i desenvolupar projectes d'investigació, innovació i avaluació.

E23- Analitzar críticament la tasca de la docència, de les bones pràctiques i de l'orientació utilitzant indicadors de la qualitat.

E24 - Identificar els problemes relatius a l'ensenyament i aprenentatge de les matèries de l'especialització i plantejar alternatives i solucions.

G5 - Habilitat de gestió de la informació.

G3 - Capacitat d'anàlisi i de síntesi.

G11 - Utilització de la llengua estrangera.

G2 - Comunicació oral i escrita.

G10 - Respecte als drets fonaments d'igualtat entre homes i dones, a la promoció dels Drets Humans i als valors propis de la cultura de la pau i als valors democràtics.

Puntuació: 50%

Data màxima d'entrega: 15 de febrer. És el darrer dia de classe en que es comentaran totes les autoanàlisis dels

participants

Indicadors:

El treball de l'anàlisi objectiva del propi estil comunicatiu verbal i paraverbal ha d'incloure: tres situacions d'EF filmades de la pròpia acció docent. Què ha de fer l'alumne?: registrar les categories d'anàlisi que s'indicaran a les sessions teòriques i fer-ne una anàlisi descriptiva, dins dels apartats que s'explicaran, d'autobservació i autocrítica de la pròpia comunicació en cada situació. El dossier ha d'incloure bibliografia d'innovació d'estratègies i comunicació arran d'articles indexats segons allò treballat al primer bloc.

Recuperació: Es demana la mateixa evidència.

Data màxima d'entrega: 22 de febrer (la setmana després d'haver finalitzat les classes del mòdul d'innovació)

Tercer bloc: Procediments de cerca de fonts i recursos d'informació en innovació docent

Descripció de l'evidència:

Treball individual i **optatiu**. Treball escrit de síntesi crítica i relacionada amb els blocs 1 i 2 de 6 articles científicament indexats relatius a la innovació docent en l'EF.

E23- Analitzar críticament la tasca de la docència, de les bones pràctiques i de l'orientació utilitzant indicadors de la qualitat.

E24 - Identificar els problemes relatius a l'ensenyament i aprenentatge de les matèries de l'especialització i plantejar alternatives i solucions.

G5 - Habilitat de gestió de la informació.

G3 - Capacitat d'anàlisi i de síntesi.

G11 - Utilització de la llengua estrangera.

G2 - Comunicació oral i escrita.

Bibliografia i recursos d'informació

- Aibar, A., Julián, J. A., Murillo, B., García-González, L., Estada, S., and Bois, J. (2015). Actividad física y apoyo de la autonomía: El rol del profesor de Educación Física. *Rev. Psicol. Deporte*. 24(1), 155-161.
- Anguera, M. T. (2003). "Observational methods (general)," in *Encyclopedia of Psychological Assessment*, eds R. Fernández-Ballesteros (London: Sage), 632–637. doi: 10.4135/9780857025753.n136
- Arias-Pujol, E., and Anguera M.T. (2017). Observation of Interactions in Adolescent Group Therapy: A Mixed Methods Study. *Front. Psychol.* 8:1188. doi: 10.3389/fpsyg.2017.01188
- Anguera, M. T., Camerino, O., Castañer, M., and Sánchez-Algarra, P. (2014). Mixed methods en actividad física y deporte. *Rev. Psicol. Deporte*. 23, 123–130.
- Anguera, M. T., Camerino, O., Castañer, M., Sánchez-Algarra, P., and Onwuegbuzie, A. (2017). Sports Sciences: Moving Forward in Mixed Methods Research and Proposals for Achieving Quantitative and Qualitative Symmetry. *Front. Psychol.* 8:2196. doi: 10.3389/fpsyg.2017.02196
- Araujo, R., Mesquita, I., and Hastie, P.A. (2014). Review of the status of learning in research on sport education: future research and practice. *J. Sport. Sci. Med.* 13(4), 846-858.
- Armour, K., Quennerstedt, M., Chambers, F., & Makopoulou, K. (2017). What is 'effective'CPD for contemporary physical education teachers? A Deweyan framework. *Sport. Educ. Soc.* 22(7), 799-811. doi:10.1080/13573322.2015.1083000
- Barbat, B. E. (2008). E-Maieutics. Rationale and approach. *Int. J. Comput. Commun.* 3, 40-54.
- Belando, N., Ferriz-Morell, R., & Moreno-Murcia, J. A. (2012). Propuesta de un modelo para la mejora personal y social a través de la promoción de la responsabilidad en la actividad físico-deportiva. *RICYDE*, 8(29), 202-222. doi:10.5232/ricyde2012.02902
- Brill, M., Jonsson, G. K., Magnusson, M. S., and Schwab, F. (2016). "Immersive dynamics: presence experiences and patterns of attention," in *Discovering Hidden Temporal Patterns in Behavior and Interactions: T-Pattern Detection and Analysis with THEME*, eds M. S. Magnusson, J. K. Burgoon, M. Casarrubea, and D. McNeill (New York, NY: Springer), 183–194.
- Burgoon, J. K., Wilson, D., Hass, M., and Schuetzlr, R. (2016). "Interactive deception in group decision-making: new insights from communication pattern analysis," in *Discovering Hidden Temporal Patterns in Behavior and Interactions: T-Pattern Detection and Analysis with THEME*, eds M. S. Magnusson, J. K. Burgoon, M. Casarrubea, and D. McNeill (New York, NY: Springer), 37–61.
- Camerino, O., Castañer, M., and Anguera, M. T. (2012). *Mixed Methods Research in the Movement Sciences: Cases in Sport, Physical Education and Dance*. Abingdon: Routledge.
- Casarrubea, M., Jonsson, G. K., Faulisi, F., Sorbera, F., Di Giovanni, G., Benigno, A. et al. (2015). T-pattern analysis for the study of temporal structure of animal and human behavior: a comprehensive review. *J. Neurosci. Meth.* 239, 34–46. doi: 10.1016/j.jneumeth.2014.09.024
- Castañer M, Andueza J, Hílano R, Puigarnau S, Prat Q and Camerino O (2018) Profiles of Motor Laterality in Young Athletes' Performance of Complex Movements: Merging the MOTORLAT and PATHoops Tools. *Frontiers in Psychology*. 9:916. doi: 10.3389/fpsyg.2018.00916.
- Castañer, M., Barreira, D., Camerino, O., Anguera, M. T., Canton, A., and Hílano, R. (2016). Goal scoring in soccer: a polar coordinate analysis of motor skills used by Lionel Messi. *Front. Psychol.* 7:806. doi: 10.3389/fpsyg.2016.00806
- Castañer, M., Barreira, D., Camerino, O., Anguera, M. T., Fernandes, T., and Hílano, R. (2017). Mastery in goal scoring, T-pattern detection and polar coordinate analysis of motor skills used by Lionel Messi and Cristiano Ronaldo. *Front. Psychol.* 8:741. doi: 10.3389/fpsyg.2017.00741
- Castañer, M. y Camerino, O. (2006). *Manifestaciones Básicas de la Motricidad*. INEFC. Publicacions de la

Universitat de Lleida.

Castañer, M and Camerino O. (2013). Enfoque Dinámico e Integrado de la Motricidad (EDIM). *Acción Motriz*.11, 5-12.

Castañer, M., Camerino, O., Anguera, M. T., and Jonsson, G. K. (2013). Kinesics and proxemics communication of expert and novice PE teachers. *Qual. Quant.* 47:4, 1813-1829.

Castañer, M., Camerino, O., Anguera, M. T., and Jonsson, G. K. (2016). "Paraverbal Communicative Teaching T-Patterns Using SOCIN and SOPROX Observational Systems," in *Discovering Hidden Temporal Patterns in Behavior and Interaction*, eds M. S. Magnusson, J. K. Burgoon, and M. Casarrubea (New York: Springer), 83-100. doi: 10.1007/978-1-4939-3249-8.

Castañer, M., Camerino, O., Landry, P., & Parés, N. (2016). Quality of physical activity of children in exergames: Sequential body movement analysis and its implications for interaction design. *International Journal of Human-Computer Studies*, 96, 67–78. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijhcs.2016.07.007>. [COMPUTER SCIENCES, CYBERNETICS-SCIE, 2016; RANK: 5/22; FI: 2,863, Q1].

Castañer, M., Franco, S., Rodrigues, J., and Miguel, C. (2012). "Optimizing verbal and nonverbal communication in PE teachers, instructors and sport coaches," in *Mixed Methods Research in the Movement Sciences: Cases in Sport, Physical Education and Dance*, eds O. Camerino, M. Castañer, and M. T. Anguera (UK: Routledge), 177-214.

Cecchini, J. , Montero, J., Alonso, A., Izquierdo, M., and Contreras, O. (2007). Effects of personal and social responsibility on fair play in sports and self-control in school-aged youths. *Eur J Sport Sci.* 7(4), 203-211. doi: 10.1080/17461390701718497

Creswell, J. W. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches, 2nd Edn.* Thousand Oaks, CA: Sage.

Creswell, J. W. (2015). *A Concise Introduction to Mixed Methods Research.* Thousand Oaks, CA: Sage.

Cutforth, N., and Puckett, K. (1999). An investigation into the organization, challenges, and impact of an urban apprentice teacher program. *The Urban Review*, 31(2), 153-172.

DeBusk, M., & Hellison, D. (1989). Implementing a Physical Education Self-Responsibility Model for delinquency-prone youth. *J. Teach. Phys. Educ. Journal of teaching in physical education*, 8(2), 104-112. doi: 10/1123/jtpe.8.2.104

Deci, E. L., and Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: human needs and the self-determination of behavior. *Psychol. Inq.* 11, 227–268. doi: 10.1207/S15327965PLI1104_01.

Deci, E. L., and Ryan, R. M. (2012). "Self-determination theory," in *Handbook of Theories of Social Psychology*, eds P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, and E. T. Higgins (Thousand Oaks, CA: Sage), 416–437. doi: 10.4135/9781446201022

Escartí, A., Pascual, C., & Gutiérrez, M. (2005). *Responsabilidad Personal y Social a través de la educación física y el deporte.* Barcelona: Graó.

Escartí, A., Gutiérrez M., Pascual C, and Marín, D. (2010a). Application of Hellison's Teaching Personal and Social Responsibility model in physical education to improve self-efficacy for adolescents at risk of dropping-out of school. *Span. J. Psychol.* 13(2), 667–676.

Escartí, A., Gutiérrez, M., Pascual, C. and & Llopis, R. (2010b). Implementation of the Personal and Social Responsibility Model to improve Self-Efficacy during Physical Education Classes for Primary School Children. *IJP&PT*, 10:3, 387-402. doi: 10.4100/jhse.2012.82.10

Escartí, A., Wright, P., Pascual, C. and Gutiérrez, M. (2015). Tool for Assessing Responsibility-based Education (TARE) 2.0: Instrument Revisions, Inter-rater Reliability, and Correlations between Observed Teaching Strategies and Student Behaviors. *Universal Journal of Psychology*, 3(2), 55-63, 2015 <http://www.hrpub.org> Doi: 10.13189/ujp.2015.030205

- Escartí, A., Gutiérrez, M., Pascual, C., & Wright, P. (2013). Observación de las estrategias que emplean los profesores de educación física para enseñar la responsabilidad (TARE). *RPD*, 22(1), 159-166.
- Escartí, A., Llopis-Goig, R., and Wright, P. M. (2018). Assessing the Implementation Fidelity of a School-based Teaching Personal and Social Responsibility Program in Physical Education and Other Subject Areas. *J. Teach. Phys. Educ.* 37:1, 12-23. doi: 10.1123/jtpe.2016-0200
- Etcheberrigaray, G., Lagos, J., Cornejo, R., Albornoz, N., and Fernández, R. (2017). Concepciones sobre docencia en el nuevo marco regulatorio del sistema escolar chileno. *Rev. Psicol (Santiago)*, 26(1), 14-26. doi: 10.5354/0719-0581.2017.46693
- Furley, P., and Memmert, D. (2015). Creativity and working memory capacity in sports: working memory capacity is not a limiting factor in creative decision making amongst skilled performers. *Front. Psychol.* 6:115. doi: 10.3389/fpsyg.2015.00115
- Gabin, B., Camerino, O., Anguera, M. T., & Castañer, M. (2012). Lince: multiplatform sport analysis software. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46. 4692-4694.
- Gibbs, P.; Cartney, P.; Wilkinson, K.; Parkinson, J.; Cunningham, S.; James-Reynolds, C.; Zoubir, T.; Brown, V.; Barter, P.; Sumner, P.; MacDonald, A.; Dayananda, A. & Pitt, A. (2016) Literature review on the use of action research in higher education, *Educational Action Research*, 25(1), 3-22. DOI: 10.1080/09650792.2015.1124046
- Gillies, R. M. (2014). Developments in cooperative learning: review of research. *An. Psicol.* 30:3, 792-801. doi:10.6018/analesps.30.3.201191
- Gillies, R. M. (2016). Cooperative Learning: Review of Research and Practice. *AJTE*, 41(3), 39-54. doi: 10.14221/ajte.2016v41n3.3
- Gold, J., and Shadlen, M. (2007). The neural basis of decision making. *Annu. Rev. Neurosci.* 30, 535–574. doi: 10.1146/annurev.neuro.29.051605.113038
- Goldberger, M., Ashworth, S., and Byra, M. (2012). Spectrum of Teaching Styles retrospective 2012. *Quest*, 64, 268–282. doi: 10.1080/00336297.2012.706883
- Goodyear, V. A., Casey, A., & Kirk, D. (2014). Tweet me, message me, like me: using social media to facilitate pedagogical change within an emerging community of practice. *Sport. Educ. Soc.* 19:7, 927-943. Doi: 10.1080/13573322.2013.858624
- Goodyear, V. A. (2017). Sustained professional development on cooperative learning: Impact on six teachers' practices and students' learning. *Research quarterly for exercise and sport*, 88(1), 83-94. doi: 10.1080/02701367.2016.1263381
- Gordon, B. (2010). An examination of the Responsibility Model in a New Zealand secondary school physical education program. *J. Teach. Phys. Educ.* 29:1, 21–37. doi: 10.1123/jtpe.29.1.21
- Gulyaev, S. and Stonyer H., (2002). Making a map of science: general systems theory as a conceptual framework for tertiary science education. *Int. J. Sci. Educ.* 24, 753-769. doi: 10.1080/09500690210126504.
- Hastie, P. A., de Ojeda, D. M., and Luquin, A. C. (2011). A review of research on Sport Education: 2004 to the present. *Phys. Educ. Sport Pedagog.*, 16(2), 103-132.
- Hellison, D. (1978). *Beyond balls and bats: alienated (and other) youth in the gym*. Washington DC: AAHPER.
- Hellison, D. (1985). *Goals and strategies for teaching physical education*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Hellison, D. (2011). *Teaching responsibility through physical activity*. 3rd ed. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Hellison, D., and Wright, P. M (2003). Retention in an urban extended day program: A process-based assessment. *J. Teach. Phys. Educ.*, 22:4, 369-381. doi: 10.1123/jtpe.22.4.369.

- Hemphill, M. A., Templin, T. J., and Wright, P. M. (2015). Implementation and outcomes of a responsibility-based continuing professional development protocol in physical education. *Sport. Educ. Soc.* 20:3, 398-419. doi: 10.1080/13573322.2012.761966
- Hernández-Mendo, A., Castellano, J., Camerino, O., Jonsson, G., Blanco-Villaseñor, A., Lopes, A. et al. (2014). Observational software, data quality control and data analysis. *Rev. Psicol. Deporte.* 23, 111–121.
- Kluge, A. (2008). What you train is what you get? Task requirements and training methods in complex problem-solving. *Comput. Hum. Behav.* 24:2, 284-308. doi: 10.1016/j.chb.2007.01.013
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Lee, O., and Choi, E. (2015). The influence of professional development on teachers' implementation of the Teaching Personal and Social Responsibility model. *JTPE*, 34:4, 603-625.
- Levene, Howard (1960). «Robust tests for equality of variances». En Ingram Olkin, Harold Hotelling, et alia. Stanford University Press. pp. 278-292.
- Likfa, B. (1990). Hiding beneath the Stairwell-A dropout prevention program for Hispanic youth. *JOPERD*, 61(6), 40-41. doi: 10.1080/07303084.1990.10604548.
- LOMCE (Ley orgánica para la mejora de la calidad educativa) (Ley Orgánica 8/2013, 9 de diciembre). Boletín Oficial del Estado, nº 295, 2013, 10 diciembre.
- López, J., Valero, A., Anguera, M. T., and Díaz, A. (2016). Disruptive behavior among elementary students in physical education. *SpringerPlus* 5:1154. doi: 10.3389/fpsyg.2017.00741
- Lorente, E., & Kirk, D. (2016). Student teachers' understanding and application of assessment for learning during a physical education teacher education course. *European Physical Education Review*, 2(1) 65–81.
- Magnusson, M. S., Burgoon, J. K., and Casarrubea, M. (eds.). (2016). *Discovering Hidden Temporal Patterns in Behavior and Interaction: T-Pattern Detection and Analysis with THEME™*. New York, NY: Springer-Verlag.
- Malecic, A. (2017). Footprints of General Systems Theory. *Syst. Res. Behav. Sci.* 34, 631-636. doi: 10.1002/sres.2484
- Metzler, M. W. (1985). On styles. *Quest*, 35, 145–154.
- Moreno-Murcia, J. A., Parra, N., and González-Cutre, D. (2008). Influencia del apoyo a la autonomía, las metas sociales y la relación con los demás sobre la desmotivación en educación física. *Psicothema*, 20(4), 636-641.
- Mosston, M., and Ashworth, S. (1990). *The Spectrum of Teaching Styles: From Command to Discovery*. White Plains, NY: Addison-Wesley Longman Ltd.
- O'Cathain, A., Murphy, E., and Nicholl, J. (2010). Three techniques for integrating data in mixed methods studies. *Br. Med. J.* 341:c4587. doi: 10.1136/bmj.c4587
- Pardo, R. (2008). *La transmisión de valores a jóvenes socialmente desfavorecidos a través de la actividad física y el deporte. Estudio Múltiple de Casos: Getafe, L'Aquila y Los Ángeles*. Tesis Doctoral. Universidad Politécnica de Madrid: Madrid.
- Piaget, J., and Cook, M. (1952). *The origins of intelligence in children*. New York, NY: International University Press.
- Pozo, P., Grao-Cruces, A., and Pérez-Ordás, R. (2016). Teaching personal and social responsibility model-based programmes in physical education. *Eur. Phys. Educ. Rev.* 24:1, 56-75. doi: 10.1177/1356336X16664749
- Prat, Q., Camerino, O., Castañer, M., Andueza, J., and Puigarnau, S. (2019)(in press). The pedagogical

model of personal and social responsibility to enhance innovation in physical education. *Apunts d'Educació Física*.

Puigarnau, S., Camerino, O., Castañer, M., Prat, Q., and Anguera, M. T. (2016). El apoyo a la autonomía en practicantes de centros deportivos y de fitness para aumentar su motivación. *RICYDE*, 43:12, 48-64. doi:10.5232/ricyde2016.04303

Rodríguez-Dorta, M., and Borges, A. (2017). Behavioral Patterns in Special Education. Good Teaching Practices. *Front. Psychol.* 8:631. doi: 10.3389/fpsyg.2017.00631.

Sánchez-Alcaraz, B.J., Mármol, A., Valero, A. and De la Cruz, E. (2013). Aplicación de un programa para la mejora de la responsabilidad personal y social en las clases de Educación Física. *Motricidad*, 30, 121-129. doi: 10.25115/ecp.v9i18.997

Smithikrai, C. (2013). The mediating roles of academic stress and life satisfaction in the relationship between personal responsibility and academic performance, en F. Lumban, S. Kadry, Taylor, M. and Shen, P (eds). *Innovation, Communication and Engineering* (383-387). London: Taylor & Francis Group.

Tissington, P., and Senior, C. (2017). Research Activity and the New Pedagogy: Why Carrying Out Research Is Essential for Effective Learning. *Front. Psychol.* 8:1838. doi: 10.3389/fpsyg.2017.01838

Torrents, C., Castañer, M., Dinusova, M., and Anguera, M. T. (2013). Dance divergently in physical education: teaching using open-ended questions, metaphors, and models. *Res. Danc. Educ.* 2:14, 104-119. doi:10.1080/14647893.2012.712100

Valero, A. and Conde, J.L. (2003). *La iniciación al atletismo a través de los juegos*. Málaga: Aljibe.

Vieluf, S., Hochweber, J., Klieme, E., and Kunter, M. (2015). Who has good relationship with the teachers? A comparison of comprehensive education systems with education systems using between school tracking. *Oxford. Rev. Educ.* 41:1, 3-25. doi: 10.1080/03054985.2014.992874

Waring, M., and Evans, C. (2015). *Understanding pedagogy: developing a critical approach to teaching and learning*. Abingdon, Oxford: Routledge.

Wright, P. M., and Craig, M. W. (2011). Tool for assessing responsibility-based education (TARE): Instrument development, content validity, and inter-rater reliability. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 15:3, 204-219.

Wright, P. M., Li, W., Ding, S., and Pickering, M. (2010). Integrating a personal and social responsibility program into a wellness course for urban high school students: Assessing implementation and educational outcomes. *Sport. Educ. Soc.*, 15:3, 277-298. doi: 10.1080/13573322.2010.493309